

Traducere și adaptare:
MONICA VIZONIE
Corectură și tehnoredactare computerizată:
ECATERINA NICOLESCU
Coperta: ZGUBY

Pentru comenzi și informații: 0341/881.647
www.edituraeduard.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DAUDET, ALPHONSE

Piciul / Alphonse Daudet. - Lumina: Editura Eduard,
2023

ISBN 978-606-571-966-8

821.133.1

Tipar: ARTPRINT
Email: office@artprint.ro

ALPHONSE DAUDET

PICIUL

CUPRINS

Prima parte	5
I. Fabrica	5
II. Gândacii de bucătărie.....	18
III. A murit! Rugați-vă pentru sufletul lui!.....	31
IV. Caietul roșu	38
V. Câștigă-ți existența!	54
VI. Elevii cei mici	68
VII. Pedagogul.....	81
VIII. Ochii cei negri.....	94
IX. Afacerea Boucoyrán.....	107
X. Zilele cele grele	120
XI. Bunul meu prieten, maestrul de scrimă	126
XII. Inelul de fier.....	139
XIII. Cheile domnului Viot	155
XIV. Unchiul Baptiste	161
Partea a doua	165
I. Șoșonii mei	165
II. Din partea preotului de la Saint-Nizier	171
III. Jacques, mama mea.....	184
IV. Discutarea bugetului.....	189
V. Cucul-Alb și doamna de la primul etaj	202
VI. Romanul lui Pierrotte	213
VII. Trandafirul roșu și ochii cei negri.....	232
VIII. O lectură în pasajul Saumon	246
IX. Ai să vinzi portelanuri!.....	265
X. Irma Borel	282
XI. Inimioara de zahăr	294
XII. Tolocototinian.....	313
XIII. Răpirea.....	326
XIV. Visul	340
XV.	355
XVI. Sfârșitul visului	367

PRIMA PARTE

I. FABRICA

 Am venit pe lume la 13 mai 18..., într-un oraș din Languedoc, unde găsești, ca în mai toate orașele din Sud, mult soare, praf din belșug, o mănăstire de carmelite¹ și două sau trei monumente romane.

Tatăl meu, domnul Eyssette, care făcea pe vremea aceea negoț cu fulare², avea, la marginea orașului, o fabrică mare, într-una din aripile clădirii înjghebându-și o locuință plăcută, la umbra platanilor, și despărțită de ateliere printr-o grădină întinsă.

Aici am venit eu pe lume și mi-am petrecut primii și singurii ani buni ai vieții mele.

De aceea, în memoria mea recunoscătoare, grădina, fabrica și platanii au rămas o amintire de neșters, iar atunci când părinții mei și-au pierdut averea

¹ Ordin religios a cărui denumire provine de la un munte din Siria, parte a unui masiv muntos din Liban. (n.tr.)

² Cuvântul «fular» are și sensul de țesătură ușoară de mătase, cu imprimeuri, pentru rochii, cravate, șaluri, eșarfe etc. (n.tr.)

și a trebuit să mă despart de toate lucrurile acestea, le-am regretat tot atât pe cât de mult regreti pierderea unor ființe dragi.

Trebuie să spun, pentru început, că nașterea mea nu le-a purtat prea mult noroc celor din familia Eyssette. Bătrâna Annou, bucătăreasa noastră, mi-a povestit de multe ori de atunci cum tatăl meu, aflat în acel moment în călătorie, a primit, o dată cu vestea nașterii mele, și pe aceea a dispariției unuia dintre clienții lui din Marsilia, ceea ce îl păgubea cu peste patruzeci de mii de franci; așa încât domnul Eyssette, fericit și, în același timp, întristat, se întreba, firește, dacă ar fi trebuit să plângă dispariția clientului din Marsilia sau să se bucure pentru fericita veste a venirii pe lume a micuțului său Daniel... Trebuia să plângi, bunul meu domn Eyssette, trebuia să fi plâns de două ori mai mult!

Într-adevăr, am fost o piază rea pentru părinții mei. Din ziua în care m-am născut, asupra lor s-au năpustit nenorociri din toate părțile. Mai întâi, clientul acela din Marsilia, de care spuneam, apoi incendiul, de două ori în același an, apoi greva urzitoarelor, urmată de cearta cu unchiul Baptiste, pe urmă un proces ce ne-a costat foarte mult cu negustorii noștri de vopseluri, apoi, în sfârșit, revoluția de la 18..., care ne-a dat și lovitura de grație.

Din acel moment, fabrica a început să o ducă din ce în ce mai greu; încetul cu încetul, atelierele răma-

seră pustii: în fiecare săptămână, un război de țesut la pământ; în fiecare lună, câte o masă de imprimare mai puțin. Era jalnic să vedem cum viața dispărea treptat din casa noastră așa cum s-ar fi scurs din trupul unui bolnav. Într-o zi, nu s-a mai intrat în sălile de la catul al doilea. Într-o altă zi, a fost închisă curtea din spate. Și asta, timp de vreo doi ani; doi ani a durat agonia fabricii. În sfârșit, într-o zi, lucrătorii n-au mai venit deloc, clopotul atelierelor nu mai sună, roata fântânii încetă să mai scârțâie, apa din marile bazine în care se spălau țesăturile rămase netulburată și, curând, în toată fabrica nu se mai aflau decât domnul și doamna Eyssette, bătrâna Annou, fratele meu Jacques și cu mine; apoi, mai erau acolo, în fund, portarul Colombe și cu fiul său, micul Rouget, rămași să păzească atelierele pustii.

Se terminase totul, acum eram ruinați.

Pe atunci eu aveam șase sau șapte ani. Pentru că eram tare firav și bolnăvicios, părinții mei nu voiseră să mă trimită la școală. Mama mă învățase numai să citesc și să scriu și, în plus, câteva cuvinte spaniolești și două sau trei melodii la chitară, datorită căreia îmi făcusem în familie renumele de copil-minune. Grație acestui sistem de educație, nu plecam nicio dată de acasă, așa că am putut asista la agonia casei Eyssette până în cele mai mici amănunte. Dar spectacolul acesta mă lăsa indiferent, trebuie să recunosc; ba

chiar găseam că ruina această a noastră avea și o parte foarte plăcută pentru mine, aceea că acum puteam umbla în voie prin toată fabrica, ceea ce, pe vremea când acolo se aflau muncitorii, nu-mi era permis decât duminica. Îi spuneam cu gravitate micului Rouget: «Acum, toată fabrica asta e a mea; mi-au dat-o mie, ca să mă joc în ea». Iar micul Rouget mă credea. Prostănacul ăsta credea orice i-aș fi spus.

Acasă, însă, ceilalți nu prea primeau nenorocirea ce ne lovise cu tot atâta veselie. Dintr-o dată, domnul Eyssette deveni îngrozitor: de felul lui, era o fire aprinsă, violentă, exagerată, adorând să răcnească, să spargă lucruri, să tune și să fulgere; altfel, era un om minunat, doar că era cam iute la lovit, vorbea cam tare și îi plăcea să-i facă să tremure pe toți cei din jurul său. Nenorocirea care-l lovise, în loc să-l doboare, îl scotea din minți. De seara până dimineața, era cuprins de o furie grozavă și, neștiind asupra cui s-o reverse, căuta pricină la toate cele: soarelui, mistralului, lui Jacques, bătrânei Annou, Revoluției. Oh, mai ales cu Revoluția avea ceva de împărțit!... Dacă l-ați fi ascultat pe tata, ați fi putut jura că această revoluție din 18..., care ne prinsese la strâmtoare, fusese dinadins îndreptată împotriva familiei noastre. De aceea, vă rog să mă credeți pe cuvânt că revoluționarii nu erau la prea mare cinste în casa familiei Eyssette. Și numai Dumnezeu știe câte s-au zis

despre acești domni în vremurile acelea... Până și astăzi, când bătrânul domn Eyssette (Domnul să-i dea sănătate!) simte că i se apropie accesul de gută, se întinde cu greu în șezlongul său, iar noi îl auzim spunând: «Oh, revoluționarii aceia!...»

În perioada despre care vă vorbesc, domnul Eyssette nu avea gută, iar durerea de a se vedea ruiat îl schimbase într-un om îngrozitor, de care nu te puteai apropia cu niciun chip. A trebuit să i se ia sânge de două ori în numai cincisprezece zile. Primprejurul său, toți tăceau; se temeau de el. La masă, până și pâinea o ceream în șoaptă. Nu îndrăzneam nici măcar să plângem de față cu el. De aceea, de cum pleca el, întreaga casă, dintr-un capăt în altul, răsuna de hohote de plâns; mama, bătrâna Annou, fratele meu Jacques, ca și abatele, fratele meu mai mare, când mai trecea să ne vadă, ne puneam cu toții pe plâns. Mama, cum e și firesc, suferea să-l vadă pe domnul Eyssette nefericit; abatele și cu bătrâna Annou plâneau pentru că o vedeau plângând pe doamna Eyssette; cât despre Jacques, mult prea crud încă pentru a pricepe nenorocirile noastre – avea doar doi ani mai mult decât mine –, el plângea de nevoie, pentru că-i plăcea.

Fratele meu Jacques era un copil tare ciudat; un copil care avea darul de a plânge din orice! De când îl știu, l-am văzut numai cu ochii înroșiți de plâns și cu lacrimile șiroindu-i pe obraji. Seara, dimineața,

ziua sau noaptea, în clasă, la școală ori la plimbare, plângea fără încetare, plângea pretutindeni. Dacă îl întrebai: «Dar ce ți s-a întâmplat?», îți răspundea hohotind: «Nimic». Și ce e și mai ciudat este că, într-adevăr, nu avea nimic. Plângea cu aceeași ușurință cu care se ștergea la nas, numai că puțin mai des, atâta tot. Câteodată, domnul Eyssette, scos din răbdări, îi spunea mamei: «Copilul acesta e chiar ridicol, uită-te la el... e un fluviu, nu altceva». Iar doamna Eyssette răspundea cu vocea ei blândă: «Ce vrei, dragul meu? Îi va trece când are să mai crească; la vârsta lui, și eu eram la fel». Între timp, Jacques creștea; ba chiar creștea foarte mult, și tot nu-i trecea. Dimpotrivă, aptitudinea asta stranie a acestui băiat ciudat, de a vărsa, fără niciun rost, un potop de lacrimi, sporea pe zi ce trecea. De aceea, nenorocirea părinților noștri a fost, pentru el, o mare șansă... Pentru această lovitură primită de la viață putea acum să plângă în hohote, zile de-a rândul, fără să-l mai întrebe nimeni: «Dar ce ai pățit?».

Una peste alta, pentru Jacques, ca și pentru mine, ruina familiei noastre avea partea ei de frumusețe.

În ce mă privește, eu eram foarte fericit. Nu-mi mai ducea nimeni grija. Mă foloseam de asta ca să mă joc ziua întregă cu Rouget prin atelierele rămase acum pustii, unde pașii noștri răsunau ca într-o biserică, și prin curțile mari și părăsite, năpădite deja de

buruieni. Acest puști Rouget, fiul portarului Colombe, era un băiat îndesat, care avea vreo doisprezece ani, zdravăn ca un taur, devotat ca un câine, prostănac ca o găscă și ieșind în evidență mai ales prin coama roșcată, căreia îi și datora porecla de «Roșcovanul». Doar că eu am să vă spun ceva: Rouget, pentru mine, nu era doar «Roșcovanul». El era, pe rând, credinciosul meu Vineri, tribul meu de sălbatici, echipajul răzvrătit al unei corăbii, tot ce mi-ar fi trecut prin minte. Eu însumi, la vremea aceea, nu mă mai numeam Daniel Eyssette: eram omul acela ciudat, îmbrăcat în piei de animale, care tocmai îmi lăsase mie în seamă toate peripețiile sale, *master* Crusoe în carne și oase. Dulce nebunie! Seara, după cină, îl citeam întruna pe *Robinson* al meu, îl învățam aproape pe dinafară; ziua îl întruchipam, îl întruchipam cu îndârjire și făceam ca tot ce mă înconjura să facă parte din piesa mea. Fabrica nu mai era fabrica, pur și simplu; era insula mea pustie. Oh! Și cât de pustie! Bazinele jucau rolul Oceanului. Grădina era o pădure nepătrunsă. Erau acolo, printre platani, o mulțime de greieri care făceau și ei, fără să știe, parte din piesă.

Rouget nu știa nici el cât de important era rolul lui. Dacă ar fi fost întrebat cine era *Robinson*, ar fi fost pus în mare încurcătură; cu toate astea, trebuie să recunosc că își îndeplinea sarcinile cu cea mai mare convingere și că, atunci când venea vorba de a

îmi ta strigătele sălbaticilor, nu mai era nimeni ca el. Unde învățase asta? Nu știu... Știu doar că acele răcnete îngrozitoare ale sălbaticilor, pe care le scotea din fundul gâtlejului, pe când își flutura coama bogată și roșcată, i-ar fi făcut să se înfioare chiar și pe cei mai curajoși. Chiar și mie, cât eram eu de Robinson, mi se strângea inima câteodată și trebuia să-i șoptesc: «Nu așa de tare, Rouget, mă sperii!». Din păcate, dacă Roșcovanul știa foarte bine să imite strigătele sălbaticilor, știa încă și mai bine să înjure ca băieții de pe stradă și să ia numele Domnului în deșert. Jucându-mă cu el, am învățat să fac și eu la fel și, într-o bună zi, taman la masă, mi-a scăpat o înjurătură pe cinste, fără să-mi dau seama. Toată lumea a înlemnit! «Cine te-a învățat să spui asta? Unde ai auzit tu așa ceva?» A fost o adevărată lovitură de teatru. Domnul Eyssette a început să spună de îndată c-o să mă dea la o casă de corecție; abatele, fratele meu mai mare, zise că, înainte de orice, trebuia să fu trimis să mă spovedesc, fiindcă aveam deja vârsta la care puteam judeca singur. Am fost dus să mă spovedesc. Lucru mare! Trebuia să adun de prin toate ungherele conștiinței o grămadă de păcate din cele mai vechi, care stăteau ascunse pe-acolo de șapte ani încoace. După aceea, n-am mai dormit două nopți; doar aveam de mărturisit o grămadă de păcate din cele mai afurisite; le așezasem eu pe cele mai mărunte la suprafață, dar tot degeaba, că și celelalte se vedeau încă îndeajuns

de bine, iar când, stând în genunchi în micul confesional³ de stejar, a trebuit să le pun pe toate în fața preotului din Récollets, am crezut că am să mor de teamă și de rușine...

Se isprăvise. N-am mai vrut să mă joc cu Rouget; acum știam vorbele sfântului Paul, iar preotul din Récollets mi-o repetase și el, cum că diavolul ne dă târcoale veșnic, precum un leu, *quaerens quem devoret*⁴. Oh! Ce mă mai impresionase acest *quaerens quem devoret*! Mai știam și că acest Lucifer uneltitor ia orice înfățișare vrea, numai ca să ne ispitească; și nu mi-ați mai fi putut scoate din minte gândul că acum se ascunsese în pielea Roșcovanului, ca să mă învețe să drăcui. De aceea, prima mea grijă, atunci când m-am întors la fabrică, a fost să-l anunț pe Vineri că de-acum înainte trebuia să stea acasă la el. Nefericitul de Vineri! Această nenorocire îi frânse inima, dar se supuse fără să crâcnească. Uneori îl zăream stând în picioare în pragul ușii portarului, înspre atelier; stătea acolo trist; iar când vedea că îl privesc, nefericitul scotea strigăte din cele mai înfiorătoare, ca să mă înduplece, agitându-și coama ca o flacăra; dar cu cât urla mai tare, cu atât mă țineam mai

³ Cabină special amenajată în bisericile catolice, pentru spovedanie. (n.tr.)

⁴ *Quaerens quem devoret* = căutând să devoreze pe cineva (expresie folosită în Epistole pentru a-l caracteriza pe Demon). - (n.tr.)